

Náhrada škody

Pokud odvolací soud v trestním řízení nerozhodne o odvolání, podaném poškozeným, které zjevně směřuje svým obsahem proti výroku o náhradě škody, ačkoli tomu v řízení před obecnými soudy nebránila žádná překážka, poruší právo poškozeného na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. III.ÚS 3272/22 ze dne 28.3.2023)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatele O. P., zastoupeného Mgr. A.E., advokátkou se sídlem N.B., proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci ze dne 6. září 2022, č. j. 55 To 307/2022-132, za účasti Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci, jako účastníka řízení, tak, že usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci č. j. 55 To 307/2022-132 ze dne 6. září 2022 bylo porušeno právo stěžovatele na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci č. j. 55 To 307/2022-132 ze dne 6. září 2022 se ruší.

Z odůvodnění:

I. Skutkové okolnosti případu a obsah napadeného rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen "Ústava") a § 72 a násl. zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví označeného rozhodnutí s tvrzením, že jím byla porušena jeho ústavně zaručená práva zakotvená v čl. 11 odst. 1, čl. 36 odst. 1 a 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina"), a v čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

2. Jak vyplývá z ústavní stížnosti a přiložených dokumentů, stěžovatel podal, jako poškozený v trestní věci, odvolání proti rozsudku Okresního soudu v České Lípě (dále jen "okresní soud") ze dne 25. 7. 2022, č. j. 5 T 19/2022-122, kterým byl J. K. uznán vinným trestným činem krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), písm. b) zákona č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "tr. zákoník"), když dle rozsudku okresního soudu odsouzený odcizil stěžovateli přesně nezjištěnou finanční hotovost v celkové částce ve výši nejméně 62 000 Kč. Okresní soud dále rozhodl, že (obžalovaný) je povinen nahradit stěžovateli škodu ve výši 62 000 Kč, a že se stěžovatel, jako poškozený, odkazuje podle § 229 odst. 2 zákona č. [141/1961](#) Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen "tr. řád") na řízení ve věcech občanskoprávních. Okresní soud vyhotovil podle § 129 odst. 2 tr. řádu zjednodušený rozsudek, neobsahující odůvodnění výroku o vině a trestu, neboť se obžalovaný a státní zástupkyně vzdali práva na odvolání a prohlásili, že netrvají na vyhotovení odůvodnění, a obžalovaný prohlásil, že si nepřeje, aby v jeho prospěch podaly odvolání jiné oprávněné osoby. Okresní soud uvedl v odůvodnění výroku o náhradě škody pouze následující větu: "S požadavkem na náhradu škody se k trestnímu řízení řádně a včas připojil i poškozený O. P., náhrada škody mu byla přiznána ve výši odvozené od výroku o vině, se zbytkem svého nároku na náhradu škody byl odkázán na řízení ve věcech občanskoprávních."

3. Stěžovatel podal proti rozsudku okresního soudu odvolání, ve kterém uvedl, že nesouhlasí s výší škody, kterou okresní soud uložil obžalovanému uhradit, a dodal, že od počátku řízení tvrdí a dokládá vyšší výši škody, kterou mu obžalovanou způsobil (651 000 Kč). V odvolání dále uvedl, že je

přesvědčen, že obžalovaný účelově uvedl nepravdu, a označil důkazy, ze kterých by mělo plynout, že měl v trezoru uloženou větší hotovost. V závěru odvolání (na str. 2) stěžovatel uvedl, že kromě toho má za to, že výrok okresního soudu o náhradě škody není řádně odůvodněn, tak jak je vyžadováno trestním řádem, a není z něj patrné, z jakých úvah soud vycházel a tento výrok je tak dle stěžovatele nepřezkoumatelný.

4. Krajský soud v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci (dále jen "krajský soud") napadeným usnesením podle § 253 odst. 1 tr. řádu stěžovatelovo odvolání zamítl. Dospěl totiž k závěru, že stěžovatelovo odvolání svým obsahem směřuje proti výroku o vině rozsudku okresního soudu, když v odvolání stěžovatel (jako poškozený) nesouhlasí se skutkovými závěry okresního soudu ohledně výše způsobené škody, zpochybňuje výpověď obžalovaného a poukazuje na věrohodnost své výpovědi podporované listinnými důkazy. Dle krajského soudu tak stěžovatel překročil rámec svého odvolacího práva vymezeného ustanovením § 246 odst. 1 písm. d) tr. řádu.

5. V odůvodnění napadeného usnesení krajský soud nejprve zrekapituloval stav řízení, a dle § 253 odst. 1 tr. řádu se zabýval otázkou, zda odvolání proti napadenému rozsudku bylo podáno oprávněnou osobou a včas (bod 5 napadeného usnesení). Následně citoval ustanovení § 59 odst. 1, § 60 odst. 1, § 228 odst. 1, § 245 odst. 1, § 246 odst. 1 a 2, odst. 248 odst. 1 a § 253 odst. 1 tr. řádu (odst. 6 - 13). V bodě 14 uvedl, že ačkoliv je odvolání označeno jako odvolání proti výroku o náhradě škody, krajský soud je ve smyslu § 59 odst. 1 tr. řádu posuzoval podle jeho obsahu, a vyhodnotil je tak, že odvolání napadá výrok o vině rozsudku soudu prvního stupně, neboť v odvolání poškozený nesouhlasí se skutkovými závěry okresního soudu ohledně výše způsobené škody, zpochybňuje výpověď obžalovaného a poukazuje na věrohodnost své výpovědi podporované listinnými důkazy, čímž dle krajského soudu překračuje rámec svého odvolacího práva vymezeného ustanovením § 246 odst. 1 písm. d) tr. řádu. Toto ustanovení tr. řádu je dle krajského soudu nutné vykládat tak, že poškozený, který se řádně připojil s nárokem na náhradu škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení má právo odvoláním brojit proti tomu, že výrok o náhradě škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení nebyl učiněn či byl učiněn nesprávně tak, že neodpovídá provedenému dokazování. Zároveň konstatoval, že poškozený (stěžovatel) se fakticky domáhá revize skutkových závěrů okresního soudu v tom směru, aby byl obžalovaný uznán vinným z odcizení finanční hotovosti v podstatně větší míře, tj. ve výši 651 000 Kč, a dovedl, že stěžovatelovo odvolání "fakticky směřuje proti výroku o vině, nikoliv proti výroku o náhradě škody".

II. Argumentace stěžovatele

6. Stěžovatel namítá, že napadené usnesení považuje za nesprávné, když se důvody jeho odvolání krajský soud nezabýval. Uvádí, že jelikož se odsouzený i státní zástupkyně vzdali práva na odvolání, není mu známo, z jakých úvah okresní soud při výrocích o vině a trestu, na něž okresní soud odkazuje při odůvodnění výroku o náhradě škody, vycházel. Konstatuje, že ve svém odvolání argumentoval pouze skutečnostmi, které mohou mít vliv na správnost výroku o náhradě škody, a brojil proti tomu, že výrok o náhradě škody byl učiněn nesprávně a neodpovídal provedenému dokazování. Dle stěžovatelova názoru se přitom tyto argumenty alespoň okrajově musí dotýkat i skutkových zjištění. Tvrdí, že odvolací soud se jeho odvoláním řádně nezabýval, čímž zasáhl do jeho ústavně zaručených práv a znemožnil mu tak dosáhnout ochrany jeho vlastnictví. Namítá, že výrok o náhradě škody není v rozsudku okresního soudu řádně odůvodněn, proto z něj vůbec není patrné, z jakých úvah soud vycházel a jak dospěl k částce 62 000 Kč, kterou stěžovateli jako náhradu škody přiznal. Stěžovatel je přesvědčen, že napadené usnesení krajského soudu zasáhlo do jeho ústavně zaručených práv, a ve svém důsledku vedlo k odepření spravedlnosti.

III. Vyjádření účastníků řízení

7. Krajský soud ve svém vyjádření k ústavní stížnosti zopakoval, že odvolání poškozeného

(stěžovatele) vyhodnotil jako podané osobou neoprávněnou, a že odvolání bylo dle § 253 odst. 1 tr. řádu zamítnuto. V dalším odkázal na odůvodnění napadeného rozhodnutí.

8. Vedlejší účastník (odsouzený) se k ústavní stížnosti nevyjádřil. To znamená, že J. K. se v souladu s poučením Ústavního soudu postavení vedlejšího účastníka vzdal.

9. Vyjádření krajského soudu neobsahovalo nové skutečnosti, a proto je Ústavní soud k případné replice stěžovateli nezasílal.

IV. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

10. Ústavní stížnost byla podána včas oprávněným a řádně zastoupeným stěžovatelem. K jejímu projednání je Ústavní soud příslušný a jde zároveň o návrh přípustný. Lze tak učinit dílčí závěr, že podmínky řízení byly splněny.

V. Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

11. Ústavní soud posoudil předmětnou ústavní stížnost, načež dospěl k závěru, že je důvodná.

12. Ústavní soud opakovaně konstatoval, že není součástí soudní soustavy (čl. 91 Ústavy), a nepřísluší mu proto právo vykonávat dohled nad rozhodovací činností obecných soudů [viz např. nálezy sp. zn. III. ÚS 23/93 ze dne 1. 2. 1994 (N 5/1 SbNU 41)]. Do rozhodovací činnosti obecných soudů je proto v řízení o ústavní stížnosti podané podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy oprávněn zasáhnout pouze tehdy, došlo-li jejich pravomocným rozhodnutím v řízení, jehož byl stěžovatel účastníkem, k porušení jeho základních práv či svobod chráněných ústavním pořádkem. Skutečnost, že se obecný soud opřel o právní názor (resp. výklad zákona, příp. jiného právního předpisu), se kterým se stěžovatel neztotožňuje, nezakládá sama o sobě důvod k ústavní stížnosti [viz nálezy sp. zn. IV. ÚS 188/94 ze dne 26. 6. 1995 (N 39/3 SbNU 281)]. Ústavní soud nicméně na druhé straně, jak bylo ostatně právě naznačeno, opakovaně připustil, že výklad a následná aplikace právních předpisů obecnými soudy mohou být v některých případech natolik extrémní, že vybočí z mezí hlavy páté Listiny, jakož i z principů ovládajících demokratický právní stát, a zasáhnou tak do některého ústavně zaručeného základního práva.

13. Ústavní soud ve svém plenárním nálezu, sp. zn. Pl. ÚS 32/16 ze dne 8. 8. 2017 (N 139/86 SbNU 369; 345/2018 Sb.); všechna rozhodnutí Ústavního soudu citovaná v tomto nálezu jsou dostupná též z <http://nalus.usoud.cz>), týkajícím se práv poškozeného v trestním řízení, upozornil na to, že "vývoj legislativy upravující postavení poškozeného v trestním řízení po roce 1989 lze charakterizovat jako směřující k posílení a prohloubení jeho práv" (bod 59) a že i k doktrinárnímu vývoji lze souhrnně uvést, že "panuje obecně pozitivní hodnocení nastíněného vývoje legislativy posilující práva poškozeného" (bod 62). Ústavní soud tak rovněž počal již v rámci adhezního řízení přiznávat poškozeným ochranu nejen práva na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny [k tomu srov. např. nálezy sp. zn. I. ÚS 3456/15 ze dne 9. 8. 2016 (N 148/82 SbNU 357), část IV.b)], ale připustil i možné porušení práva na rovnost v řízení dle čl. 37 odst. 3 Listiny, jestliže se trestní řízení koncentruje toliko na obviněného, zatímco poškozený je ignorován [srov. nálezy sp. zn. II. ÚS 289/12 ze dne 9. 10. 2012 (N 170/67 SbNU 83), bod 36].

14. Náprava újmy obětí trestné činnosti přitom není dle judikatury Ústavního soudu pouze "obyčejným" soukromoprávním zájmem, neboť souvisí s veřejnoprávní povinností státu objasnit trestnou činnost zasahující ústavní práva, napravit jí způsobenou újmu na těchto právech a zajistit oběti přiměřenou ochranu před jejím opakováním [srov. např. nálezy sp. zn. II. ÚS 2006/18 ze dne 4. 12. 2018 (N 196/91 SbNU 441), či nálezy ze dne 19. 2. 2015 sp. zn. I. ÚS 1397/14 (N 38/76 SbNU 515)]. Nesplněním této povinnosti vzniká tzv. druhotná újma [srov. ustanovení § 2 odst. 5 zákona č.

[45/2013](#) Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů)], jejíž vznik v oblastech chráněných Listinou zakládá porušení základních práv a svobod obětí, které bude zpravidla představovat důvod pro zásah Ústavního soudu [nález sp. zn. III. ÚS 2916/15 ze dne 28. 2. 2017 (N 35/84 SbNU 401), bod 18].

15. Ústavní soud, veden tímto přístupem, dospěl k závěru, že pokud odvolací soud v trestním řízení nerozhodne o odvolání, podaném poškozeným, které zjevně směřuje svým obsahem proti výroku o náhradě škody, ačkoli tomu v řízení před obecnými soudy nebránila žádná překážka, tak se jedná o porušení práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny [ve vztahu k návrhu poškozeného na přiznání náhrady škody srov. nález sp. zn. III. ÚS 2916/15 ze dne 28. 2. 2017 či nález sp. zn. II. ÚS 2006/18 ze dne 4. 12. 2018 (N 196/91 SbNU 441)].

16. Stěžovatel v ústavní stížnosti namítá, že odvolací soud jej svým postupem zbavil práva na odvolání. Ústavní soud zjistil, že stěžovatel napadl rozsudek nalézacího soudu odvoláním (č. l. 128). Z napadeného usnesení plyne, že krajský soud zamítl stěžovatelovo odvolání, s odkazem na § 253 odst. 1 tr. řádu, jako podané osobou neoprávněnou. Krajský soud v odůvodnění konstatoval, že posuzoval obsah odvolání dle jeho obsahu, z něž dle krajského soudu plyne, že se stěžovatel domáhá revize skutkových závěrů okresního soudu v tom směru, aby byl obžalovaný uznán vinným z odcizení finanční hotovosti v podstatně větší míře, tj. ve výši 651 000 Kč. Krajský soud uvedl, že odvolání "fakticky směřuje proti výroku o vině, nikoliv proti výroku o náhradě škody", a uzavřel, že stěžovatel vykročil mimo mantinely, které zákon ustanovením § 246 odst. 1 písm. d) poškozenému k podání odvolání vymezuje.

17. Dle ustanovení § 246 odst. 1 písm. d) tr. řádu může rozsudek odvoláním napadnout poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, pro nesprávnost výroku o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení.

18. Závěr krajského soudu o tom, že stěžovatel překračuje rámec svého oprávnění, daného výše citovaným ustanovením § 246 odst. 1 písm. d) tr. řádu, je v rozporu s obsahem stěžovatelova odvolání, z něž plyne, že stěžovatel brojí zaprvé proti výši přiznaného nároku na náhradu škody a zadruhé proti nedostatečnému odůvodnění výroku o náhradě škody, které dle jeho odvolacích námitek nesplňuje požadavky vyžadované pro rozhodnutí trestním řádem, a když dle stěžovatele není patrné, z jakých úvah (okresní) soud vycházel a namítá nepřezkoumatelnost rozsudku.

19. Z rozsudku okresního soudu vyplývá, že se stěžovatel s požadavkem na náhradu škody připojil k trestnímu řízení řádně a včas. Z napadeného usnesení krajského soudu neplyne nic, co by odůvodňovalo závěr, že lze stěžovatelovo odvolání celkově vypořádat pouhým odkazem na ustanovení § 253 odst. 1 tr. řádu a konstatováním, že stěžovatel není osobou oprávněnou podat odvolání. Stěžovatel ve svém odvolání např. nenapadá výlučně výrok proti vině, což by k takovému závěru mohlo vést [srov. stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 18. 6. 1981, sp. zn. St 1/80 (R 1/1982-II.), ve kterém Nejvyšší soud dospívá k závěru, že odvolací soud zamítne dle § 253 odst. 1 odvolání poškozeného, který uplatnil nárok na náhradu škody podle § 43 odst. 3 tr. řádu, jako odvolání podané neoprávněnou osobou, pokud je zřejmé, že odvolání směřuje výlučně proti takovým výrokům rozsudku soudu prvního stupně, které poškozený podle zákona nemůže napadnout a naopak uvádí, že odvolací soud má povinnost přezkoumat rozsudek soudu prvního stupně, pokud lze z obsahu odvolání vyvodit, že poškozený napadá i výrok o náhradě škody]. I v případě, že by krajský soud dospěl k závěru, že část stěžovatelova odvolání směřuje proti výroku o vině, by zůstala druhá část stěžovatelovy odvolací argumentace, se kterou se však krajský soud nevypořádal, když nijak nereagoval na stěžovatelovy námitky, směřující vůči nedostatečnosti odůvodnění výroku o náhradě škody a nepřezkoumatelnosti rozhodnutí. Lze odkázat na výklad k ustanovení § 246 tr. řádu, kdy nesprávnost výroku o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání

bezdůvodného obohacení lze spatřovat v tom, že poškozenému byla přiznána nižší částka, než jakou požadoval, a se zbytkem nároku byl odkázán na občanskoprávní, případně jiné řízení (srov. PÚRY, František. § 246 [Výčet osob]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní řád. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2969-2970.).

20. V uvedené situaci musí Ústavní soud napadené usnesení krajského soudu zrušit, neboť postupem krajského soudu došlo k odnětí práva stěžovatele na soudní a jinou právní ochranu. Krajský soud tak nově rozhodne o odvolání stěžovatele, přičemž je povinen se zabývat jeho odvolací argumentací, zvláště se pak zaměřit na stěžovatelovu námitku nedostatečného odůvodnění výroku o náhradě škody rozhodnutí okresního soudu a zdůvodnit, zda odůvodnění rozhodnutí okresního soudu naplňuje požadavky kladené tr. řádem (zvláště § 134 odst. 2 tr. řádu). Jak Ústavní soud uvedl v odst. 21 nálezu sp. zn. I. ÚS 3755/17 ze dne 15. 8. 2018 (N 135/90 SbNU 227), odůvodnění rozhodnutí musí účastníkům řízení umožňovat seznatelnost těch úvah soudu, jež byly relevantní pro výsledek řízení, a tím přezkoumatelnost soudního rozhodnutí z hlediska zákonnosti i věcné správnosti.

21. V této souvislosti Ústavní soud zmiňuje svoji judikaturu týkající se interpretace nejasných ustanovení. V takovém případě je namíste použít teleologickou interpretaci [nález sp. zn. Pl. ÚS 1/96 ze dne 19. 11. 1996 (N 120/6 SbNU 369; 294/1996 Sb.)], přičemž v pochybnostech jsou obecné soudy povinny postupovat ve prospěch uplatnění subjektivních práv jednotlivců [nález sp. zn. I. ÚS 3106/13 ze dne 23. 10. 2014 (N 196/75 SbNU 211), bod 14; podobně srov. nález sp. zn. I. ÚS 2430/13 ze dne 5. 3. 2014 (N 27/72 SbNU 305), body 46-47]. V projednávaném případě je přitom zřejmým záměrem zákonodárce (poslední věta § 129 odst. 2 tr. řádu) umožnit realizaci práv poškozených. Ústavní soud nechce v žádném případě předjímat rozhodnutí krajského soudu, avšak připomíná, že ustanovení § 129 odst. 2 tr. řádu trestnímu soudu za splnění vymezených podmínek toliko umožňuje vyhotovit zjednodušený rozsudek bez odůvodnění, jde tedy o možnost, nikoliv o povinnost.

22. Požadavek řádného odůvodnění soudního rozhodnutí má v právním státě několik účelů: slouží k omezení či vyloučení libovůle [nález sp. zn. III. ÚS 84/94 ze dne 20. 6. 1995 (N 34/3 SbNU 257)] a seznámení účastníků řízení s důvody, na kterých soud založil své rozhodnutí, a tedy zvýšení přesvědčivosti rozhodnutí [nález sp. zn. I. ÚS 3755/17 ze dne 15. 8. 2018 (N 135/90 SbNU 227), bod 21; nález sp. zn. III. ÚS 176/96 ze dne 26. 9. 1996 (N 89/6 SbNU 151)]; zvyšuje též kontrolovatelnost soudního rozhodování veřejností; navíc koreluje s právem účastníků řízení přednášet návrhy, argumenty a námítky a vytváří předpoklad pro účinné uplatňování opravných prostředků, které má účastník řízení k dispozici [viz KMEC, J. Právo na spravedlivý proces (čl. 6 EÚLP). In KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 757-758]. Ústavní soud dodává, že řádné a srozumitelné odůvodnění rozhodnutí má pro poškozené často velký význam, i proto, že soudní rozhodnutí pro ně představuje ukončení celého, často náročného či nepříjemného, procesu, do kterého se nedostali vlastním přičiněním.

23. Protože napadeným postupem bylo porušeno základní právo stěžovatele na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny, Ústavní soud vyhověl ústavní stížnosti podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, a podle § 82 odst. 3 písm. a) tohoto zákona napadené usnesení krajského soudu zrušil.

Další články:

- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)